

ФЕСТИВАЛ НА УЧИТЕЛИТЕ: НОВА ФОРМА НА ПЕДАГОГИЧЕСКА КОМУНИКАЦИЯ

Елена Мерзон
Анатолий Разживин

Казански Федерален (Приволжки) университет

Резюме. Статията представя интересна форма за допълнителна квалификация на учителите в Република Татарстан (Руска федерация) – фестивал на учителите. Форумът се организира за трети път. Участниците са учители новатори от всички общински райони на Република Татарстан. Сред списъка от фестивални мероприятия, в центъра на които е учителят, са майсторски класове¹⁾ (с водещи известни учени от страната и чужбина и учители новатори), публични лекции на учени и мениджъри от областта на образованието, изложби на педагогическа литература, творчески вечери на учителите – участници във фестивала, и др. Подобна форма на професионално общуване дава възможност на учителите да обменят педагогически опит, да се запознаят с нови разработки и постижения в областта на образователните технологии, като ги мотивира за иновационна дейност.

Keywords: festival, teachers, innovations, master-class (workshop), pedagogical experience

Началото

Първият фестивал на учителите в град Елабуга (Република Татарстан – Русия) е проведен на територията на Елабужкия педагогически университет (сега Педагогически институт към Казанския федерален университет) през август 2010 г. – годината, обявена от Президента на Руската федерация за Година на учителя. Започва като републикански педагогически форум, а от 2011 г. придобива статус на всеруски фестивал.

Фестивалът обединява учители новатори от всички общински райони на Република Татарстан и става иновационна площадка за усвояване на челен педагогически опит от руски учители и техни чуждестранни колеги. От друга страна, той дава шанс за усвояване и внедряване на научни идеи на известни руски и чуждестранни учени професионалисти. Поради това фестивалът получи признанието на педагогическата общност като удачна иновационна форма за педагогическа комуникация и за повишаване на професионалното

майсторство. За това говори и фактът, че в първите два фестивала (2010 и 2011 г.) участват над 300 учители практики, сред тях – и учители, победители в конкурса „Учител на годината“, както и повече от 50 учени – специалисти от Русия, Сингапур, Унгария, Германия, Полша.

Сред списъка от фестивални мероприятия са майсторски класове, публични лекции на политици и мениджъри от областта на образованието, профсъюзни лидери и учени, внедрителски площадки, изложби на педагогически постижения, срещи с известни дейци на културата и с творчески колективи, спортни празници и др. и в центъра на всички е учителят. Такава форма на професионално общуване дава възможност на преподавателите да обменят педагогически опит, позволява запознаване с нови разработки и постижения в областта на образователните технологии, мотивирайки учителите за иновационна дейност.

Фестивалът от август 2012 г.

Третият фестивал на учителите се провежда от 16–18 август 2012 г. по инициатива на Казанския Федерален (Приволжки) университет, в чийто състав влизат няколко предишни вуза от град Елабуга. Той е посветен на знаменитото за Република Татарстан събитие – 200-годишнината на педагогическото образование в Поволжието. Началото на това образование се свързва с 1812 г., когато в структурата на Казанския императорски университет се появява педагогически институт, който започва да подготвя учители с висше образование за гимназиите и околийските училища от Поволжието, Кавказ, Урал, Сибир, а също за редица губернски центрове на руската империя.

Третият фестивал на учителите през 2012 г. е с разширена „география“ – участват над 200 учители от всички общински райони на Татарстан, а също и над 40 учители от други части на Руската федерация – от Москва до Далечния изток.

Мисията на фестивала е формиране и развиване на личността на съвременния конкурентоспособен учител в условията на реализиране на националната образователна инициатива „Нашето ново училище“, както и подкрепа на иновационното развитие на образователната система в Приволжкия федерален окръг.

Фестивалът си поставя за цел обсъждане на актуалните проблеми и перспективите за развитие на съвременната система за училищно образование в Русия в условията на неговата модернизация, обмен на опит и мнения за психологопедагогическата, информационната и методическата част на образователния процес в съвременното училище, както и запознаване с нови разработки и постижения в областта на образователните технологии.

В съответствие с целта фестивалът си поставя и амбициозни задачи:

– повишаване на статуса на професията на педагога, привличане на вниманието на обществеността към проблемите на образованието;

- демонстриране и разпространение на иновационен педагогически опит, анализ и обобщение на теоретични и практически, традиционни и иновационни подходи в образованието;

- повишаване на нивото на професионализма на специалистите от сферата на образованието;

- разработване на съвместни научно-практически проекти, разширяване на връзките между вузовете и училищата в Руската федерация;

- взаимодействие и сътрудничество на държавните структури с обществените обединения.

В рамките на фестивала се провеждат пленарни заседания, публични лекции на учени от областта на съвременното образование, кръгла маса, делови игри, майсторски класове, тренинги, презентации на член педагогически опит, културна програма, изложение на учебно-методическа литература, творчески и професионални конкурси сред участниците. Работи и секция „Учител от ново поколение“, в която участват млади учители в началото на педагогическата си кариера. Организирана е и изложба „Педагогическа практика“ от представители на педагогическите колежи.

Работата на фестивала протича в следните направления:

- Иновационната дейност в образователните учреждения.

- Уроците на държавната училищна система: проблеми и решения.

- Организация на научноизследователската дейност в образователното учреждение.

- Психологоценностни (валеологически) аспекти на развитието на личността в съвременните условия.

- Педагогическият опит: проблеми, реалности, перспективи.

- Психологопедагогическо обезпечаване на професионалната дейност на съвременните учители.

- Информационните технологии в образованието.

- Съвременният класен ръководител: традиции и иновации във възпитателната дейност.

- Мъжът лидер в образованието. Статус и социална роля.

Майсторските класове са най-важният елемент от програмата на фестивала. През трите фестивални дни се провеждат над 70 майсторски класа, водени от учени и от учители практики, победители от всеруския конкурс „Учител на годината“. Водещите са с доказан иновационен опит, подбрани чрез предварителен конкурс. Затова не е чудно, че всички се радват на голям успех.

Като модератори²⁾ участват 26 учени и специалисти от Руската федерация (Москва, Санкт Петербург, Ижевск, Киров, Твер, Петрозаводск, Барнаул, Хабаровск, Рязан, Саратов, Казан и други градове) и от други страни (България, Сингапур, Холандия, Германия и Латвия).

Майсторските класове се явяват форма за повишаване на квалификацията на учителите, което се потвърждава от издадените сертификати на участниците. Много от материалите за тези класове са публикувани предварително (до началото на фестивала) в издание „КФУ – школе“ („Казанският федерален университет – за училището“).

В центъра на работата на фестивала са новото училище и новият учител. В речника на съвременния учител трайно навлизат думи и изрази като „нашето ново училище“, държавни стандарти в образованието от ново поколение, ново качество на образованието, които са свързани с глобални инициативи на национално равнище, чиято реализация изисква ново педагогическо мислене. Какъв трябва да бъде учителят на XXI век и какво се явява критерий за неговия професионализъм? Тези животрептящи въпроси се оказват в центъра на вниманието (и на дискусиите) на участниците в Третия всеруски фестивал на учителите. Могат да се изведат няколко основни характеристики на новия учител. Той е:

– *Учител, който възпитава.* Майсторският клас на професора от Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ (България) Вяра Гюрова позволява на участниците да погледнат към училищния живот през очите на децата, да помислят за правилното/хуманно и неправилното/нехуманно възпитание и да направят важни за педагогическата практика изводи. В основата на предложената от професора форма на работа (ателие) е преживяването, позволяващо съчетаване на активност и рефлексия над опита и резултата, да се формират умения за справяне в проблемни ситуации за работа в екип и за межкултурно разбирателство.

Проф. Нина Мартишина (Рязан, Русия) помага на участниците да си отговорят на въпроси за ролята на културологическия подход в професионалната дейност на класния ръководител, за възпитателния потенциал на културата, за младежката субкултура и професионалната култура на педагога, за използване на средствата на културата в образователния процес в училище (музейна педагогика, театрална педагогика). Как да бъдат възпитавани децата, за да станат достойни наследници на ценностите на културата? Обсъждането на този въпрос довежда педагозите до извода за нравственото възпитание. Духовните ценности не се предават от поколение на поколение по същия начин, както се наследяват материалните ценности. Детето само създава своите отношения със света, само създава своя система от ценности, „намирайки мястото си (себе си) в културата“ (А. А. Вербицкий).

Майсторският клас за класни ръководители на Тамара Ганина (Рязан, Русия) е посветен на въпроси за същността на социализацията на децата, на социалното възпитание, на особеностите на тези процеси днес, на проблемите за ценностните ориентири на съвременните подрастващи и тяхното формиране в образователния процес в училище.

– *Учител, който се учи.* Участието на чуждестранни модератори позволява на участниците във фестивала да се запознаят с педагогическите идеи и образо-

вателни модели от други страни. Майк Фируман – учител, изпълнителен директор на образователната компания Educare, президент на профсъюза на дейците от образованието и науката на Сингапур – изнася публична лекция на тема: „Сингапурският образователен модел и навиците на XXI век“. Коментират се навиците на съвременните ученици, които се формират в условията на бърза световна глобализация и интеграция. Днес от тях се изисква нещо повече от информативни познания. Те трябва да станат критично мислещи, способни да решават проблеми, да си сътрудничат, да водят диалог с хората по целия свят и едновременно с това да са творчески мислещи и отворени към иновации.

Актуална за участниците във фестивала е и кръглата маса на тема „Правото на образование на роден език в рамките на държавната образователна система на Германия“, ръководена от доктора по философия от Свободния университет в Берлин Мисте Хотоп-Рике, специалист по въпросите на етнокултурното образование. В словото си той прави обзор на образованието на официално признатите национални малцинства във Федерална Република Германия, очертава проблемите на мигрантските общности по отношение на правото им на обучение на роден език и ролята им в обществения и политически живот на страната. Участниците в кръглата маса достигат до извода, че многонационалността на мнозинството региони в Европа в условията на глобализация и трудова миграция изисква нови подходи към преподаването на междуетническата история и към междуконфесионалните (религиозни) отношения на народите от Евразия. Учениците трябва да знаят и съхраняват своята частна и обща културна самобитност, разбирайки националното наследство на регионалната история в по-широк контекст.

В унисон с идеите майсторските класове, ръководени от чуждестранните модератори, майсторският клас на проф. Евгений Вяземский (Москва, Русия) – старши научен сътрудник от Института по съдържание и методи на обучение на Руската академия за образование, е ориентиран към представяне на опита в развитието на образованието по история в съвременна Русия, като се отчитат предизвикателствата на глобализацията, противоречивите процеси на интегриране на страната в световното образователно пространство, мултикултурният характер на руското общество.

–*Учител, който създава.* За да бъде ефективен, учителят не трябва само умело да копира образци, а е важно да се научи да бъде творец: да има своя педагогическа концепция, свой стил на работа, своя урок. В тази връзка учители, участници във фестивалния конкурс „Мъжът лидер в образованието. Статус и социална роля“, споделят своите педагогически находки. Оригинални авторски технологии, варианти на решения на практически педагогически въпроси, възникнали в процеса на преподаване на различни учебни дисциплини, с отчитане на междупредметния и метапредметния подход, споделят учителите Максим Воронин – от лицей „Н. И. Лобачевски“ при Казанския федерален

университет, Андрей Успенски – от град Череповец, Евгений Вирячев – от град Вологда, Алексей Овчинников – от с. Баловнево, Липецка област, Джалиль Газизов – методист в център за детско творчество в град Нижнекамск.

Метапредметният подход убедително демонстрира и доц. Татьяна Ходот (Санкт-Петербург, Русия) по време на майсторския си клас по хуманитарна геометрия. Геометрията е учебен предмет, който органично съчетава много педагогически възможности на други хуманитарни предмети. Става въпрос за работа над терминология от гръцки и латински произход и развитие на аргументираната реч, за системно обучение на учениците на визуалния начин за получаване на информация, за различни исторически, художествено-графически и архитектурни въпроси, свързани с изучаването на геометрията. Лайтмотив в диалога на учителите и научните работници става мисълта, че творчеството е не само специфично изискване към учителската професия, а и ваксина срещу емоционално и личностно „изгаряне“. Това е начин за придобиване на смисъл на собственото битие.

– *Учител, който разбира и съпреживява.* „Свята наука е да се чуваме добре един друг“ и това е един от най-сложните педагогически проблеми. Така смята проф. Марина Фроловска (Барнаул, Русия). Участниците в нейния майсторски клас разсъждават над това, как педагогът може да се научи да разбира другите и да научи другите да разбират. Важно е да не се пропилят въпросите на децата, тъй като във въпросите, по думите на М. К. Мамардашвили, е заложено 90% от разбирането на това, за което се пита.

Важно е също обучението да се опира на предишния опит на ученика, като се прибегва до асоциации, метафори, ключови фрази и думи. Но най-главното е учителят да не се стреми да заеме позиция на водещ, отреждайки на ученика ролята на ръководен. За предпочитане е общуването, сътрудничеството в съвместното движение по лабиринта на образованието.

Дните на Третия фестивал на учителите са изпълнени със събития. Не могат да се определят по друг начин срещите с председателя на Държавния съвет на Република Татарстан Фарид Мухаметшин, със заместник-министъра на образованието и науката Людмила Нагуманова, с председателя на републиканския комитет на профсъюза на работниците от образованието и науката Юрий Прохоров, с упълномощения представител по правата на детето в републиката Гузел Удачинова. Техните схващания за съвременните проблеми на образованието и предлаганите решения на държавно ниво предизвикват заинтересован отклик сред участниците във фестивала.

Като всеки форум, и този има своите културни събития: концертите на джазовия оркестър „Визит“, на ансамбъла за руски народни инструменти „Наигрыш“, на татарски народни изпълнители и танцьори, екскурзиите до забележителности на хилядолетния град Елабуга, а също среща с представители на изпълнителната дирекция на XXVII Световна лятна универсиада 2013 г. в град Казан.

Безспорно запомнящо се събитие е финалният концерт на закриването на фестивала, на който отличили се през годината учители в различни проекти и дейности получават награди от Министерството на образованието и науката. Наградени са и най-активните участници в майсторските класове, както и отличилите се в различните конкурси по време на фестивала.

Ректорът на Казанския федерален университет проф. Ильшат Гафуров подчертава в приветственото си слово до участниците, че елабужкият учителски форум е едно от малкото мероприятия с такъв формат не само в Татарстан, но и в Русия. Това е една много продуктивна форма на педагогическа комуникация. Неслучайно Казанският федерален университет координира този проект, защото Университетът получава именно от тези учители абитуриенти и колкото по-добри са те, толкова по-добри студенти стават и толкова по-добро е качеството на подготовката им в Университета. От друга страна, за Университета е много важно да се внасят всички новости в системата за подготовка на учителите. И в това фестивалът на учителите в град Елабуга е доказал своя принос.

Фестивалът е призван да утвърди Република Татарстан и Казанския федерален университет като водещ център на модернизация на педагогическото образование в Поволжкия федерален окръг на Руската федерация и като иновационна трибуна за взаимодействие на педагогическата общност в областта на науката, практиката и управлението. И организаторите вече трети път успешно се справят с това предизвикателство, за което говорят многото отзиви, постъпили в Казанския федерален университет и в Педагогическия институт в град Елабуга, като този:

„Уважаеми г-н Ректор, дълбоко уважавани колеги!... Фестивалът действително стана събитие (не мероприятие) за всички нас. Накратко: (това е събитие) ярко, творческо, съдържателно, дълбоко, продуктивно... Голямо щастие е да се видиш с приятели-колеги, със съмишленици, да откриеш самия себе си и другите. Благодаря за възможността за собствено професионално развитие във взаимодействие с организаторите и с участниците във фестивала. С благодарност за сътрудничеството, академик Юрий Сенко, Руска академия по образованието“.

Следващият, четвърти фестивал на учителите в град Елабуга³⁾ с международно участие ще се състои през август 2013 г. Традицията продължава.

БЕЛЕЖКИ

1. Майсторският клас е практическо занятие, тип тренинг, за усвояване на нови знания и конкретни умения – *бел. на прев.*
2. Модератор – водещ на майсторски клас.
3. Повече информация за фестивала – на сайта на Казанския държавен университет - www.krfu.ru, и на сайта на Педагогическия институт (Педагогически университет) в град Елабуга, Република Татарстан.

TEACHERS' FESTIVAL: A NEW FORM OF PEDAGOGICAL COMMUNICATION

Abstract. The article presents an interesting form of further teachers' education in the Republic of Tatarstan (Russian Federation) – teachers' festival. It is organized for the 3th time. Participants are innovative teachers from all municipality regions of Republic of Tatarstan. The list of festival events includes: master-classes (workshops), leaded by national and foreign mentors, public lectures of scholars and managers of education, exhibitions of pedagogical literature, evenings of teachers' (participants') creativity, etc. Such forms of professional communication give opportunity for teachers to exchange pedagogical experience, to learn new educational technologies and motivate them for innovative activity.

Prof. Dr. Elena Merzon

Kazan (Volga region) Federal University
18, Kremlyovskaya Str.
420008, Kazan, Russia
E-mail: publik.mail@ksu.ru

Prof. Dr. Anatolij Razzhivin

Kazan (Volga region) Federal University
18, Kremlyovskaya Str.
420008, Kazan, Russia
E-mail: publik.mail@ksu.ru